

Sygn. akt III SK 2/16

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z powództwa T S.A. w
przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki
o nałożenie kary pieniężnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 10 listopada 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Warszawie
z dnia 24 kwietnia 2015 r., sygn. akt VI ACa 415/15,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 kwietnia 2015 r. VI ACa 415/15 Sąd Apelacyjny w Warszawie, ponownie rozpoznając sprawę w wyniku uchylenie poprzedniego wyroku przez Sąd Najwyższy wyrokiem z 28 stycznia 2015 r., III SK 29/15, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 22 listopada 2012 r., XVII AmE 45/11 w ten sposób, że uchylił częściowo decyzję Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (Prezesa URE) z 31 grudnia 2010 r., nr DPE-451-55(11)/2717/2010/UA w zakresie stwierdzającym naruszenie przez S.A. w (powód) warunku 2.2.1. koncesji, a w pozostałym zakresie oddalił odwołanie powoda od tej decyzji oraz apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że Sąd Najwyższy uznał za bezzasadne zarzuty dotyczące postępowania dowodowego, z uwagi na

zastosowanie art. 162 k.p.c. Dlatego Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie przez Sąd Okręgowy zgłoszonych przez powoda wniosków dowodowych, gdyż nie składając zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. powód, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, pozbawił się możliwości skutecznego postawienia takiego zarzutu. Ponadto, dowody zgłoszone przez powoda w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym na okoliczność standardy w zakresie wycinki drzew nie mogły zostać uwzględnione przez Sąd drugiej instancji, ponieważ nie mają one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponieważ zdjęcia wykonane przez pracowników URE wiosną 2010 r., a zatem już po awarii, obrazują, że w wielu miejscach gałęzie drzew znajdują się zbyt blisko sieci powoda i na tej podstawie sądy obu instancji stwierdziły, że powód nie wykonywał wycinki zgodnie z normą PN-E-5100:1998, możliwe było dokonanie oceny dokumentacji fotograficznej przez Sądy bez konieczności powoływania biegłego z zakresu fotografii.

Bazując na ustaleniach opartych na materiale zdjęciowym Sąd Apelacyjny uznał, że powód naruszył obowiązek, o którym mowa w art. 56 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawa energetycznego (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zm., dalej jako Prawo energetyczne lub PE) przez zaniechanie odpowiedniej wycinki drzew i gałęzi w pobliżu linii energetycznych. Stanowisko to znajduje dodatkowo oparcie w nieuwzględnieniu przez Sąd Najwyższy zarzutu naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 10 PE.

Rozstrzygając o wysokości kary pieniężnej w oparciu o kryteria wskazane w art. 56 ust. 3 i 6 PE, Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał, że z treści decyzji wynika, że kara została nałożona na powoda za jedno zachowanie – nieutrzymywanie w należyтым sranie technicznym obiektów, instalacji, urządzeń umożliwiających przesyłanie energii w sposób ciągły i niezawodny przez zaniechanie prowadzenia prawidłowej wycinki drzew pod liniami energetycznymi. Ponieważ było to jedno zachowanie sankcjonowane na podstawie dwóch przepisów Prawa energetycznego, Sąd Apelacyjny uznał, że sama zmiana zaskarżonej decyzji, polegająca na umorzeniu postępowania w zakresie dotyczącym naruszenia obowiązków wynikających z koncesji, nie ma wpływu na wysokość nałożonej kary.

Stosując art. 56 ust. 3 i 6 PE Sąd Apelacyjny uznał, że w pierwszej kolejności powinien odnieść się do przesłanek przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji oraz powołanych w odwołaniu okoliczności rzutujących na ocenę prawidłowości wysokości wymierzonej kary. Dla uznania kary za wymierzona prawidłowo nie jest przy tym wystarczająca okoliczność, że kara okuje się w dolnych granicach maksimum przewidzianego przepisami prawa. Rozpoznanie odwołania a następnie apelacji wymaga dokonania autonomicznej oceny, czy kara spełnia swoje funkcje oraz czy znajduje oparcie w argumentacji Prezesa URE i okolicznościach faktycznych oraz czy jest proporcjonalna do stwierzonego naruszenia.

Z uzasadnienia decyzji wynika, że określając wymiar kary Prezes URE uwzględnił stopień winy powoda, wskazując że samo zaistnienie awarii było skutkiem szczególnie trudnych warunków atmosferycznych, na co powód nie miał wpływu, jednakże powód swoim postępowaniem w zakresie niewłaściwej realizacji przecinki drzew przyczynił się do zwiększenia zakresu awarii, a mając na względzie właściwości obszaru na którym doszło do awarii powinien w szczególności sposób dbać o prawidłowy stan linii. Uwzględniono również stopień szkodliwości czynu, który należało uznać za znaczny, ponieważ zaniechanie powoda doprowadzało do rozszerzania zakresu awarii. Nałożona kara, zdaniem Prezesa URE, nie wpływała na płynność finansową powoda oraz powinna działać wychowawczo.

Ani w odwołaniu ani w apelacji powód nie podniósł żadnych zarzutów co do wysokości kary. W ocenie Sądu Apelacyjnego Prezes URE prawidłowo rozważył wszystkie przesłanki określone w art. 56 ust. 6 PE. Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko organu co do winy powoda (niedołożenie należytej staranności), jak i co do stopnia szkodliwości czynu, którego konsekwencje pozbawiały prądu odbiorców końcowych, przede wszystkim mieszkających na terenach wiejskich. Uwzględnione okoliczności łagodzące.

Zmniejszenie kary spowodowałoby, że przestanie ona pełnić swoje funkcje represyjne oraz wychowawcze i prewencyjne. Kary wymierzane na podstawie art. 56 PE powinny przyczyniać się do zapewnienia trwałego zaprzestania naruszania obowiązków w przyszłości, a by skutecznie zapobiegać próbom

pojawienia się w przyszłości sprzecznych z ustawą zachowań, muszą być ustalone w wysokości odczuwalnej dla każdego z przedsiębiorców.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny wniósł powód, zaskarżając go w części obejmującej oddalenie odwołania oraz apelacji, a także obciążając go kosztami postępowania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnych zagadnień prawnych, tj.: 1) Jakie istotne okoliczności Sąd musi ustalić, by mógł dokonać wymaganego ustalenia wysokości kary pieniężnej w oparciu o kryteria wskazane w art. 56 ust. 3 i 6 PE. W szczególności czy dał możliwość ustalenia określonej wysokości kary nakładanej na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 10 PE, tj. kary z tytułu nieutrzymania w należyłym stanie technicznym obiektów instalacji i urządzeń: a) koniecznym jest precyzyjne ustalenie stopnia niewykonania obowiązku, za niewykonanie którego jest nakładana kara, a więc w tym celu konieczne jest ustalenie jakich konkretnie czynności zaniechał karany przedsiębiorca i jaka była ich skala w odniesieniu do tych przypadków, gdzie powód wykonał swoje obowiązki prawidłowo, czy też; b) wystarczającym jest jedynie stwierdzenie samego faktu naruszenia obowiązku w nieustalonej liczbie przypadków bez potrzeby ustalania np. w jakim zakresie obowiązek wykonano prawidłowo i np. jaki procent ogółu przypadków danego rodzaju stanowiły te, w których uchybienie nastąpiło; 2) Czy brak winy w rozumieniu art. 162 k.p.c. zachodzi w przypadku gdy strona nie zgłasza zastrzeżenia do protokołu, gdyż w momencie dokonania czynności przez sąd zasadnie przypuszcza, że sąd procedury cywilnej nie złamał, a dopiero po wydaniu wyroku i zapoznaniu się z jego uzasadnieniem strona dowiadyuje się, że było inaczej; 3) Czy w przypadku gdy sąd pierwszej instancji narusza art. 217 § 2 k.p.c. lub art. 227 k.p.c. przez oddalenie wniosku dowodowego mającego dla sprawy istotne znaczenie i strona nie złożyła w terminie zastrzeżenia do protokołu w rozumieniu art. 162 k.p.c. (i nie uprawdopodobniła braku winy w niezłożeniu zastrzeżeń), lecz podnieśli w tym zakresie zarzuty w apelacji, to: a) z uwagi na zasadę, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa procesowego i z uwagi na niedopuszczalność zarzutów strony w skutek zastosowania art. 162 k.p.c.

sąd drugiej Instancji może naprawić błąd sądu pierwszej instancji i dopuścić dowody objęte zarzutami apelacji, czy też; b) sąd drugiej instancji może wówczas dopuścić dowody objęte zarzutami, gdyż mimo, że te zostały podniesione i co za tym idzie sąd dopuszczając dowód nie wykroczy poza granice apelacji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania, ponieważ ponownie rozpoznając sprawę w zakresie, w jakim skarga kasacyjna powoda od poprzedniego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20 listopada 2013 r., VI ACa 144/13 została uwzględniona przez Sąd Najwyższy wyrokiem z 28 stycznia 2015 r., III SK 29/14 (LEX nr 1653761), Sąd drugiej instancji prawidłowo ograniczył się do oceny zachowania powoda w kontekście unormowania wynikającego z art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego oraz do oceny proporcjonalności nałożonej kary pieniężnej.

W sytuacji, gdy Sąd Najwyższy oddalił w wyroku uchylającym poprzedni wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, procesowe zarzuty skargi kasacyjnej, a otwartym pozostawił jedynie kwestię zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 12 PE w zakresie oceny wysokości wymiaru kary po faktycznym „uwolnieniu” powoda od zarzutu naruszenia przypisanym mu zachowaniem art. 56 ust. 1 pkt 12 PE, podniesione w skardze zagadnienie procesowe nie jest zagadnieniem prawnym sprawy rozpoznawanej ponownie przez Sąd drugiej instancji. W kwestii tej bowiem Sąd Najwyższy już się wypowiedział w wyroku uchylającym, a skoro zarzuty procesowe nie zostały uwzględnione, do rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego pozostało jedynie prawidłowe zastosowanie przepisów prawa materialnego w sytuacji powstałej w wyniku uwzględnienia przez Sąd Najwyższy zarzutu odnoszącego się do art. 56 ust. 1 pkt 12 PE.

W odniesieniu do pozostałych zagadnień prawnych podniesionych w we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie dostrzegł publicznoprawnej potrzeby rozstrzygnięcia objętych nimi problemów prawnych, ponieważ w tym zakresie wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie zawiera argumentację jurydyczną, którą Sąd Najwyższy w obecnym składzie w

pełni podziela i która znajduje oparcie w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego z zakresu standardów, jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku sądowego w części wyjaśniającej motywy orzeczenia w odniesieniu do wysokości kary pieniężnej.

Jak bowiem wynika z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego w przypadku orzekania przez sądy w sprawach z odwołania od decyzji regulatorów rynku, przedsiębiorcom należy zapewnić odpowiedni standard ochrony celem efektywnej realizacji postanowień Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w krajowym porządku prawnym (wyroki Sądu Najwyższego z: 21 kwietnia 2011 r., III SK 45/10, LEX nr 901645; 19 listopada 2014 r., III SK 83/13, OSNP 2016 nr 9, poz. 124). Odnosząc się do motywów dotyczących wymierzenia kary pieniężnej oraz jej wysokości Sąd Najwyższy w obecnym składzie stwierdza, iż Sąd Apelacyjny odniósł się wyczerpująco do wszystkich przewidzianych w art. 56 ust. 6 PE przesłanek wymiaru kary. Sąd drugiej instancji stwierdził bowiem, iż powód nie dołożył należytej staranności w wypełnieniu ustawowego obowiązku (*wina*), co skutkowało awarią sieci i pozbawieniem energii odbiorców końcowych głównie z terenów wiejskich (*stopień społecznej szkodliwości*). Sąd drugiej instancji odniósł się również do okoliczności łagodzących jakie zostały uwzględnione, wskazując, iż powód usunął szkody i przywrócił działanie sieci energetycznej oraz nie był wcześniej karany. Powyższe okoliczności łagodzące spowodowały obniżenie wysokości kary do wartości minimalnej, z punktu widzenia realizacji funkcji kar pieniężnych, z uwzględnieniem wysokości przychodu powoda. Sąd Apelacyjny odniósł się także do sytuacji finansowej powoda i wpływu nałożonej kary na jego dalsze funkcjonowanie, nie ograniczając się jedynie do wykazania jej procentowej relacji w stosunku do przychodu powoda z działalności koncesjonowanej (por. wyroki Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2011 r., III SK 45/10, LEX nr 901645; z 16 kwietnia 2015 r., III SK 42/14, LEX nr 1710374). Sąd Apelacyjny zwrócił ponadto uwagę, iż kara pieniężna w niższej wysokości nie spełniałaby funkcji, zarówno prewencyjnej jak i represyjnej, przypisywanych tradycyjnie temu rodzajowi sankcji prawnej.

Tym samym Sąd drugiej instancji nie poprzestał jedynie na odniesieniu się do ustaleń w zakresie wymiaru kary poczynionych przez Prezesa URE, lecz w

sposób wystarczający z punktu widzenia oczekiwań Sądu Najwyższego artykułowanych w dotychczasowym orzecznictwie odniósł się do wszystkich ustawowych przesłanek jej wymierzania i wskazał jakimi motywami kierował się przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia w zakresie dotyczącym wymiaru kary pieniężnej. Dlatego Sąd Najwyższy nie dostrzegł publicznoprawnej potrzeby rozstrzygnięcia zagadnień prawnych dotyczących zastosowania art. 56 ust. 3 i 6 PE przy zarzucie naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 10 PE.

Mając na względzie powyższe Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

